

Assignatura pendent

Encara avui parlar als joves de les **malalties de transmissió sexual** és un repte pendent

MARTA ESPAR

FOTO: TJERK VAN DER MEULEN

// **E**stava assegut al sofà tranquil·lament quan el meu pare, de sobte, em va dir: «Vols un preservatiu? Te'l saps posar?»», explica l'Alex, de 14 anys. «Em vaig aixecar, vaig dir bona nit i me'n vaig anar a dormir», conclou el noi, amb mirada incrèdula. La Gemma, també de 14 anys, tampoc no es pot imaginar parlant amb la seva mare o el seu pare de tenir relacions sexuals o de com s'ha de posar un condó. Per què? «Perquè llavors me'ls imagino a ells fent-ho», diu vergonyosa. L'Anna, en canvi, ha parlat sempre de nois amb la mare, que sempre li ha explicat «batalletes» de quan era jove, i ara la noia assegura que, si tingués algun problema, abans d'acudir a l'ambulatori l'hi explicaria a ella.

Parlar de sexe amb els fills adolescents no és una tasca fàcil, però tots els experts asseguren que és molt necessària. Els adolescents tenen molta informació a l'abast —l'assignatura de biologia, internet, els amics, les sessions d'educació sexual—, però és una informació molt fragmentada, a la qual falta la part emocional, el context per saber utilitzar-la. «Porten el condó a la butxaca, però se senten igual d'insegurs i indefensos que fa anys», insisteix Anna Jordà, professora de geografia i història de l'IES Cabriels, del qual són alumnes l'Alex, l'Anna i la Gemma. Si, a més, no tenen una parella estable, com sol ser freqüent en l'adolescència, i consumeixen alcohol, és difícil que no el deixin a la butxaca.

L'edat mitjana d'inici en les relacions sexuals dels joves catalans són els

EXEMPLE. Unes sessions teatrals permeten parlar de malalties sexuals amb normalitat als adolescents.

16,6 anys, però una quarta part dels joves comencen abans. Saben que cal utilitzar mètodes anticonceptius, però la seva gran preocupació és l'embaràs. De les infeccions de transmissió sexual (ITS) en saben poc o gairebé res. Han sentit a parlar de la sida i el VIH, però tampoc tenen gaire clars els conceptes. Creuen que les infeccions per clamídia, la gonorrea, els condilomes i l'herpes genital són «coses que piquen», però poc més. I com comentaven els alumnes de l'IES Cabriels entrevistats per a aquest reportatge, és una situació que estan gairebé segurs que no els passarà «justament» a ells.

En augment

I els caldria tenir tot aquest coneixement, perquè, segons dades del Centre d'Estudis Epidemiològics sobre ITS i Sida de Catalunya (Ceeiscat), la prevalença de la infecció per clamídia va passar del 5,8% l'any 2007 al 8,5% el 2012. En aquest cas, es tracta d'una malaltia que es contagia a través del contacte sexual amb una persona infectada i que pot provocar una malaltia inflamatòria pèlvica que no només pot

ser molt dolorosa per a les noies, sinó que també pot conduir a un embaràs ectòpic i a l'esterilitat. Els condilomes, unes berrugues genitals provocades pel virus del papil·loma humà; l'herpes genital, que provoca llagues a l'àrea genital o rectal i es pot contagiar via sexe oral, i la gonorrea, causada per un altre bacteri i que també pot desembocar en esterilitat, són les altres malalties de transmissió sexual que preocupen especialment els epidemiòlegs i els metges.

Contagi fàcil

«Es transmeten amb molta facilitat i, tot i que són curables, i de manera relativament senzilla, amb un sol fàrmac, poden tenir conseqüències greus com l'esterilitat, en el cas de la clamídia, o el càncer de coll d'úter, a llarg termini, en el del virus del papil·loma humà», aclareix Jordi Casabona, director del Ceeiscat (www.ceeiscat.cat). «Les ITS estan augmentant molt a tot el món occidental per una sèrie de raons, sobretot socials», explica aquest epidemiòleg. D'una banda, cada vegada inicien les relacions sexuals més aviat i, en el cas de les noies, la mucosa vaginal està molt menys desenvolupada i, per tant, és més susceptible a les infeccions i, a més, també són menys madurs psicològicament per utilitzar sempre el preservatiu. De l'altra, estan més exposats al contagi perquè hi ha més contactes casuals i menys parelles estables. Davant d'aquestes evidències, Casabona assegura que la millor prevenció és el preservatiu, perquè els anticonceptius només eviten l'embaràs, però no les infeccions. Un estudi elaborat pel Ceeiscat, en col·laboració amb

.....
La preocupació principal és per l'embaràs, no per les infeccions de transmissió sexual

Per a més informació

Sexejoves.gencat.cat

Canal Salut Generalitat de Catalunya.

'Ni ogros ni princesas'

Guia per a l'educació afectivo-sexual a l'ESO.

'Abril no és un mes'

Rosa Sanchís. Ed. Tàndem.

Novel·la adolescent d'educació afectivo-sexual.

www.rosasanchis.com

Recursos sobre educació afectivo-sexual.

PROXIMITAT. El grup Teatreacció aborda la informació i l'educació sexual de manera molt amena i propera als joves.

L'Internet Interdisciplinari Institute de la Universitat Oberta de Catalunya, l'Institut Català d'Oncologia, l'Agència de Salut Pública de Catalunya i el Block d'Idees, sobre una mostra de 800 joves catalans d'entre 16 i 24 anys, va trobar que el 44,7% de les noies ja havia fet ús de la píndola de l'endemà. El 76,3% dels nois i el 58,5% de les noies havien utilitzat el preservatiu en la seva última relació, però l'estudi constata "un ús inconsistent d'aquest mètode", així com una elevada prevalença del consum d'alcohol, una conducta de risc associada a la falta de protecció en les relacions.

Sense estigma

"Cal normalitzar el màxim possible les ITS perquè no hi hagi estigma i els joves vagin al metge ràpidament", assegura Casabona. Per aquest motiu, cal començar per donar-los la possibilitat de viure "una aproximació emocionalment i mentalment sana a la sexualitat". Com? "La informació no canvia actituds ni comportaments, ni valors ni creences si no la contextualitzem en la seva situació personal, emocional i d'expectatives i desitjos", explica Isabel Fernández Delgado, psicòloga del Programa Sanitari d'Atenció a la Salut Sexual i Reproductiva (ASSIR) del districte de Nou Barris, a Barcelona. "Continuo escoltant creences falses sobre la regla o sobre l'orgasme, igual que fa anys; moltes noies tenen serioses dificultats per posar límits i el cos de la dona segueix sent considerat en massa ocasions com un objecte", assegura la psicòloga. "En general, nois i noies tenen informació, però els falta educació, en el sentit de pensar i reflexionar sobre les conseqüències dels seus actes", afegeix Fernández Delgado.

En aquest sentit, Anna Jordà, mestra de l'IES Cabrils, afegeix que s'hauria de treballar "no només la informació, sinó la importància emocional d'aquests 30 segons en què prenen una decisió tan important".

On es pot treballar? Per a la psicòloga, a l'escola es podria fomentar una educació més transversal. Molts instituts contracten sessions d'educació sexual realitzades per educadors externs o activitats com

l'obra de teatre *Que sí, vida!*, del grup Teatreacció (www.teatraccio.org), que aborda la informació i l'educació sexual de manera molt amena i pròxima als joves. I és que, segons Isabel Sentís, coordinadora d'activitats educatives de l'IES Ramon Barbat i Miracle de Vila-seca, "el que més els ajuda és treballar l'autoestima i la seva identitat dins i davant del grup".

Però, com diuen els mestres, l'escola no ho pot fer tot. L'educació també és molt important a casa. "Els pares han d'entendre que l'educació sexual no és només pubertat i risc d'embaràs, i que la seva tasca és la més important perquè és la que té més component emocional", afegeix la psicòloga de l'ASSIR de Nou Barris. Fórmules? La base, explica Fernández Delgado, és que els pares haurien de tenir una actitud oberta i contestar totes les preguntes que els nens fan ja des de ben petits, sense evasives i amb un to i una informació adequada a l'edat. —

A l'institut, eines adequades

Els estudis indiquen que l'accés al coneixement de les malalties de transmissió sexual des dels centres d'educació secundària pot ser un bon punt de partida per als joves. L'Institut de Recerca de la Sida (IrsiCaixa) i l'Obra Social La Caixa duen a terme des del 2011 un programa de divulgació científica i prevenció de la sida i les infeccions de transmissió sexual en el context educatiu que consta d'un conjunt d'eines multimèdia a través del seu lloc web (www.irsicaixa.es/ca/divulgacio), així com jornades participatives de reflexió i tallers d'experiments en diferents centres de Catalunya. En una experiència pilot al Col·legi Sant Miquel dels Sants, de Vic, durant el curs 2010-2011, amb 239 alumnes d'ESO i batxillerat, es va constatar que, després de treballar la temàtica amb aquestes eines, el seu coneixement de les malalties va augmentar considerablement (el percentatge de respostes correctes en un test de coneixements va passar del 72% al 88%).

Fora de classe

Xavier Gual

El valor dels llibres

Normalment no els dic als meus alumnes que també sóc escriptor. Sé que tard o d'hora ho descobreixen i, llavors, la taca d'oli s'escampa sola. Com que no me'n vanto, els sembla més humà. Tot i així, sorgeixen un parell de preguntes que cada any, i ja en van set, em fan amb una curiositat irreprimitible. La primera és: "Ets famós?" I la segona: "Guanyes molts diners amb els teus llibres?" Sempre estic temptat d'enganyar-los i dir-los que sí, que sóc molt famós, que és incompreensible que ignorin aquest fet, i que gràcies a les vendes m'he fet tan ric que faig classes a adolescents només per gust. Com que tinc una feina refugi que m'aporta la seguretat d'un sou, no tot ho faig pensant en els diners. Una altra cosa és que la gent que vol viure d'escriure avui ho té magre, fins i tot els que fa dècades que ho havien aconseguit. Des de la socialització, les vendes han caigut en picat i paguen malament, o no paguen, les visites a les escoles.

Temps difícils

El sector editorial està en perill. Les llibreries històriques van tancant i als instituts es reaprofiten els llibres fins que fa angúnia tocar-los. Sense autors que en treguin un mínim profit econòmic, no hi haurà novetats. Molts escriptors de literatura infantil i juvenil estan preocupats per aquesta realitat que augura un futur negríssim. Més enllà de guanyar-se les garrofes, els que tractem nens i joves sabem com és d'important donar valor als llibres. Sense llegir molt no es pot escriure bé. El llibre és indestriable de l'educació i l'ensenyament.

La socialització dels llibres de text als centres escolars és una cosa, però la compra de llibres de lectura s'hauria de preservar. Sé que les AMPA actuen de bona fe, però no haurien d'estalviar a pares i fills seguir amb el costum de perdre's junts per les llibreries per mirar, fullejar i comprar llibres. També tinc claríssim que construir una llibreria personal és imprescindible. Sense, difícilment m'hauria agradat escriure. Entenc que algunes famílies necessiten tot tipus d'ajuda, però amb el que valen el mòbil o les sabatilles dels fills els en sobraria la meitat per pagar tots els llibres de lectura del curs. I fins i tot se'ls podrien endur a casa, on podrien seguir llegint i fer família. Però per canviar algunes prioritats cal fer molta pedagogia en una societat massa adoctrinada en fútils banalitats.

Xavier Gual és escriptor i professor de secundària

